

ТАФСИР (ТЪЛКУВАНЕ) НА СВЕЩЕНИЯ КОРАН

<http://www.islamofbulgaria.com/2011/10/10/тафсир-тълкуване-на-свещения-коран/>

Februray 19, 2012

Сахаба (сподвижниците) на Пророка (с.а.с) виждали в Корана богато находище на Божествена мъдрост. Те прекарвали целия си живот в търсене на съкровищата в този рудник. Благодарение на техния труд на бял свят са тези бисери на мъдростта, които и днес осветляват пътя на мислите ни.

Думата тафсир произхожда от арабската дума фассара- юфессиру, която означава обясни – обяснява или повдигне завесата и разкриване. Ето защо тафсир е наука, с чиято помощ може да се разбере Книгата на Аллах с.т. Според Аллямату Шах Абду-л Азиз ад-Дахлауи, един от най-известните автори на тафсир: „Тълкуващият Корана трябва да се придържа към следните три правила:

а)Трябва да се обясни истинското значение на всяка дума и да се покаже истинската ѝ цел. Ученият трябва да направи това чрез лингвистични и граматически средства.

б)Всичко трябва да бъде обяснено в контекста на основната тема на откровението.

в)Тълкованието не може да противоречи на писанията на Асхаба, които са били свидетели как откровението е било низпослано на Пророка (с.а.с).

Ето защо тафсир е наука, с помощта на която е възможно да се разбере значението на предписанията на Корана и причината за тяхното изпращане.

КОРАНЪТ Е НАЙ-ДОБРИЯТ ТАФСИР НА КОРАНА

Първият и най-главен тафсир или коментар на Корана, е самият Коран, в който една част изяснява друга част (или едно знамение изяснява друго). Това е видно в целия текст на Корана. Например, когато четем в сурата Ал-Фатиха знаменията „ Насочи ни по правия път“ в нас възниква въпрос: „А какво представлява този път?“ Целият Коран е пълен с примери, които ни показват този път. Така Свещеният Коран е отговор на молитвата и желанието на вярващия. В същата сура бихме искали да знаем кои са тези благословени и щастливи хора, който е благословил Аллах с.т, като казва за тях „...пътя на тези, които си дарил с благодат...“ . Чрез примерите за Своите Пророци (а.с), Посланици и други посветени в истинската вяра, в Свещеният Коран Аллах с.т ни показва тези правдиви, благочестиви хора и мъченици.

Различните ситуации (муджмал) се изясняват чрез конкретни описания (мубайан). Например, Аллах с.т казва: „О, вярващи, изпълнявайте обетите! Разрешено ви е всяко животно от добитъка освен онова, за което ви бъде прочетено...“ (Коран, 5;1). Тези думи стават ясни, когато се прочете другата ая: „Под възбрана за вас са мършата, кръвта, свинското месо и закланото за друг, а не за Аллах; и удушното, пребитото, погиналото при падане, намущаното, и от което звяр е ял освен което сте заклали още живо според предписанието - и принесеното в жертва на каменните идоли...“ (Коран, 5;3). Така абсолютното (мутлак)се обяснява чрез ограниченото (мукайд) и общото (аам) чрез частното (хасс). Това е част от метода, по който едни от знаменията на Корана се обясняват чрез други, които са свързани с тях. Чрез този метод мюсюлманските учени се стремят да решат проблеми в случаите, когато на пръв поглед знаменията си противоречат. Един добър пример за началото на разрешаване на подобни проблеми е трудът (книгата) на Мукатил Сюлейман (поч.150г х .767г . р.х) Муташабих фи-л Коран.

Една от основните задачи на Пророка (с.а.с) е била да се изясни значението на знаменията, които асахаба не разбирали. Ибн Халдун (р.а) е казал: „Пророкът (с.а.с) е разказвал за муджмал и за различието между отменящите и отменяните (ан-насих уа-л мансух) знамения и го е изяснявал на своите сподвижници“. От хадис ние знаем, че Пророкът (с.а.с) понякога е разяснявал някои от знаменията. Например, той е обяснявал, че думите „...[тези], над които

тегне гняв”(Коран, 1;7), се отнасят до евреите. По-нататък продължава, че думите: „...нито на заблудените...” (в същата глава) се отнасят до християните. Този момент се илюстрира и с други подобни примери в хадисите.

Отговорите на Пратеника на Аллах (с.а.с.), по зададени му въпроси за някои от знаменията, са авторитетно обяснение на тези знамения. Например, когато било изпратено знамението „За онези, които вярват и не смесват своята вяра с гнет за тях е сигурността и те са напътени“ (Коран. 6;82), на хората им било трудно да разберат смисъла му. Затова и попитали Пророка (с.а.с.) дали някой от тях не е смесил своята вяра с гнет, т. е направил нещо лошо на себе си. Пророкът (с.а.с.) обяснил, че тук се разбира „да съдруживаш други божества с Аллах с.т“, за което на друго място в Корана се казва, че „Съдружаването е огромен гнет“ (Коран, 31;13). В други случаи сподвижниците се съветвали с Пророка (с.а.с) и неговото мълчание или поправки са се считали също като коментар. Когато било изпратено знамението: „... яжте и пийте, додето различите при [пукването на] зората белия конец от черния конец!“ (Коран, 2;187), Абид б. Хатим (р.а) взел две дрехи – бяла и черна, но не могъл да ги различи. На сутринта отишъл при Пророка (с.а.с) и му разказал за това. Пророкът му обяснил, че става въпрос за ден и нощ. Коментариите на Пророка (ат-тафсир ан-Небеуи) могат да се намерят в сборниците с предания, съставени от известни учени, като ал-Бухари, Муслим, Тирмизи и други.

ПОЯВА НА НАУКАТА ЗА ТАФСИР

В текущото столетие Свещеният Коран е породил значителна по обем литература на различни езици. Дейността на това благословено поприще обхваща езиците урду, суахили, хаус и др. Един човешки живот не е достатъчен, за да бъде прочетено всичко това. Освен това, в наше време, е създадена значителна по обем литература, свързана с Корана, на много европейски, африкански и азиатски езици, разпространени само в мюсюлманския свят, като арабски, персийски, турски. Много правилно е казано, че „... няма друга книга, освен Корана, в служба на която да е бил посветен толкова много талант, толкова много труд, време и средства“. Ако погледнем труда на имам Джалал ад-Дин Суюти (поч.911 г. след Хиджра) Ал-Итканфи Улум ал Коран ще добием представа за енциклопедическия обем на науките, свързани с Корана. Докато бил жив Пророка (с.а.с). асахаба са му задавали въпроси във връзка с тълкуването на Свещения Коран и различните аспекти на включените в него предписания (ахкам). Пророкът (с.а.с) им е обяснявал различните предмети, свързани с всички знамения на Корана.

В резултат от тези беседи асахаба са узнали почти всичко за причините на низпославане (Асбаб ан-Нузул) в стиховете на Корана. Те са знаели как да различават насих (отменяемите) от мансух (отменените) знамения. Пророкът (с.а.с), по волята на Аллах, е обяснил и изтъквал почти всички знамения (т.е. това, което било нужно) от Корана на асахаба. Това е видно от следното знамение на Корана:

„... И низпослахме на теб [о, Мухамад] Напомнянето, за да обясниш на хората какво им е низпослано и за да размислят“, (Коран 16;44).

Всичко, което той (с.а.с.) е обяснявал или мълчаливо одобрявал, е фиксирано в паметта на асахаба. Тези, които за приели исляма, или са се родили, след смъртта на Пророка (с.а.с) са питали асахаба за това, как Пророкът (с.а.с.) е тълкувал различните знамения на Корана. Асахаба, от своя страна, са разказвали на своите последователи (табиун) не само за обяснените от Пророка (с.а.с) стихове, но и за други тълкувания, които са получили неговото мълчаливо одобрение. Много от тези асахаба са били хора високообразовани. Много от тях са знаели Корана наизуст. Почти всички от тях, докато Пророкът (с.а.с.) е бил жив, са били сред най-видните четци на Корана.

Правилно е да се каже, че самият Пророк (с.а.с.) е наставлявал асахаба. Поради тази причина те са знаели Корана по-добре от най-видните учени на нашето време. Асахаба, както вече бе казано, са предали Сунната на Пророка (с.а..) на своите последователи (табиун),

които пък са я предали на своите последователи (табе и табиун).

Абу Абд ал-Рахман ал Сулеими ал-Табии (поч.82 г след Хиджра) е казал: „Тези, които са чели Корана – Усман бин Аффан, Абдуллах бин Масуд и други, научавайки десет знамения от Пророка (с.а.с.), не са продължавали, докато не са ги разбирали напълно и не са ги приложили на практика“. Така асахаба са прекарвали години, изучавайки сурите на Корана. В своята книга ал-Муатта имам Малик (р.а) казва, че Абдаллах бин Умар е прекарал осем години в изучаване на сурата Ал-Бакара.

Без съмнение е същ, че четиримата Праведни халифи са сред ранните коментатори (муфасири) на Корана, тъй като те са били свидетели на низпославането на откровението и са узнали техния скрит смисъл от самия Пророк (с.а.с.). Други признати четци на Корана в епохата, която е живял Пророка (с.а.с), които определено могат да бъдат считани и за учени по тафсир са били: Абдаллах бин Аббас (поч.68 г от хиджра), Абдаллах бин Масуд (поч.32г. от хиджра), Убайи бин Каб (поч.20г. от хиджра), Зайд бин Сабит (поч.45г.) от хиджра, Абу Муса ал-Ашари (поч.44г. от хиджра), Абдуллах бин ал-Зубайр (поч.73г. от хиджра).

Съответно на разказаното от тях, първите места (по риуайат – предания за Корана) се заемат от Ибн Аббас, Ибн Масуд, Али бин Абу Талиб и Убайи бин Каб (р.а .д).

Ибн Аббас бил наречен най-опитния в общността (хибр–ул умма) и преводача на Корана (арджуман-ул Коран) и Морето на Корана (Бахр-ул Коран) т.е пълен с наука като море. По мнението на много от учените, Ибн Аббас е родоначалникът на тафсира. Дълбоките му познания в различни сфери, са му помагали в трудната му работа. Следният пример илюстрира обширните му познания по арабски език и литература:

Веднъж Нафи бин Азрак р.а задал на Ибн Аббас много въпроси за Корана и го помолил да подкрепи отговорите си с арабска поезия (стихове). В доказателство на своята гледна точка по тефсир, Ибн Аббас р.а илюстрирал всеки случай с над 200 думи и стихове от ислямска поезия.

Много от сподвижниците на Пророка (с.а.с) се гордеели с Ибн Аббас и са го възхвалявали. Сред тях е бил и Али бин Абу Талиб (р.а) , който е казал за неговия тафсир: „Той като че ли е виждал невидимото през тънка завеса“.

Така и Ибн Умар (р.а) е казал: „В общността на Мухаммед (с.а.с) Ибн Аббас е най-осведоеният човек относно посланието (т.е Корана)“.

Друг велик познавач на Корана от това време е бил Абдаллах бин Масуд (р.а). Той е прекарал целия си живот в търсене на съкровения смисъл на Корана. Али р.а, (четвъртият ислямски халиф), е признавал дълбочината на неговите познания. Когато веднъж го запитали за Абдаллах бин Масуд и неговата ученост, той отговорил така: „Той знае Корана и Сунна и неговите знания са най-добрите“. Неговият къраат (метод на четене) е много добре познат сред учените и неговото мнение по тафсир в книгите на хадисите и тафсир се счита за меродавно (предпочитано).

След Ибн Масуд (р.а) идва Али (р.а), а след него Убайи бин Каб (р.а). Убайи (р.а) е бил голям авторитет в тълкуването на Корана. Хаджи Халиф казва: „Има голям ръкопис, в който Абу Джафар ал Рази е преразказал думите на ал-Раби бин Анас, който пък е преразказал думите на Абул ал-Алиа, който пък е преразказал думите на Убайи бин Каб“. Не е известно какво се е случило с този ръкопис, но части от него се намират в тафсирите и хадисите. Тези четирима сподвижника са били най-великите от сподвижниците в областта на тафсир.

Някои от сподвижниците са разказали предания, относно въпроси в тафсира, като Айша р.а (поч.58 г от хиджра), Абу Хурайра р.а (поч.57 г от хиджра), Абдаллах бин Амр бин ал-Ас р.а (поч.63 г. от хиджра), Абдаллах бин Умар бин ал-Хаттаб (поч.73г А.Н./692 А.Д.), Джабир бин Абдаллах ал-Ансари р.а (поч.74г от хиджра.) и Анас бин Малик р.а (поч.91г от хиджра).

Великите сподвижници на Пророка (с.а.с.), усвоили Корана и „живия“ му тафсир от самия Пророк (с.а.с.), починали един след друг. Така задачата за развитието на науката за тафсир преминала върху табуин . Те са наставлявани от благородните сподвижници на Пророка(с.а.с). Към края на първата половина на първото столетие са се обособили 3 главни школи за коментари на Корана.

Първата от тях е школата в Мекка. Учител в нея бил Абдаллах бин Аббас (р.а) , а негови студенти били Саид бин Джубайр (поч.94г от хиджра или 95г от хиджра), Муджахид бин Джабр ал-Макки (поч.104г от хиджра.), Икрим Маула Ибн Аббас (поч.105г от хиджра), Тауус бин Кайсан ал-Йамани (поч.106г от хиджра), Ата бин Аби Рабах (поч.114г от хиджра).

Втората школа е школата на Ирак, която признава за свой учител Ибн Масуд (р.а). Студенти в тази школа са били Алкама бин Кайс (поч.102г от хиджра), Ал-Асвад бин Йазид (поч.75г от хиджра), Масрук бин Ал-Аджада (поч.63г от хиджра), Амир ал-Шаби (поч.105г от хиджра), ал-Хасан ал-Басри (поч.121г. от хиджра) и Ибрахим ал-Нахаи (поч.195г от хиджра).

И накрая школата в Медина. Тъй като Медина е първата столица на ислямския Халифат, в тази школа е имало много сподвижници и мюсюлмански учени, от които най-известен е бил Убайи бин Каб (р .а). Негови ученици били Абу ал-Алия (поч.90г.от хиджра), Мухамед бин Каб ал-Карзи (поч.117г от хиджра) и Зайд бин Аслам (поч.130г. от хиджра), който обучил своя син Абд ал-Рахман и Малик бин Анас (р.а.д).

В този период трудовете по тафсир вече са включвали коментари към повече знамения, отколкото преди, като приемниците (табуин) също започнали да съставят свои коментари. Обикновено те са били свързани със съответната школа и нейния основател, макар че някои от тях са предавали и мнения на сподвижници, не принадлежащи към тази школа.

По-късно са известни следните видни учени в областта на тафсир Исмаил ал-Судди (поч.128г от хиджра), ал-Даххак бин Музахим (поч.от хиджра), ал-Калби (поч.146г от хиджра), Мукатил бин Хайан (поч.до150г. от хиджра) и Мукатил бин Сюлейман (поч.150г от хиджра).

Тъй като писането на тафсир е започнало по времето на Пророка Мухаммед (с.а.с.), не е възможно да се определи точно кой тафсир е най-древен от съществуващите. Видно е, че са били написани много трудове по тафсир, но някои от тях не са достигнали до нас. Има общоприето мнение, към което се придържат класически учени, като Мухаммед Ал-Захаби в знаменития си труд Ал-Тафсир уал Муффасирун. Някои съвременни учени, като Ахмад Тамин са казали, че най-древният съхранен труд по тафсир е този на Ал-Табари (поч.310г. от хиджра). Всъщност това не отговаря съвсем на истината, защото днес съществуват тафсири на Муджахид бин Джабр ал-Макки (поч.104г от хиджра), Зайда бин Али (поч.122 г от хиджра), Ата ал-Хурасани (поч.133г от хиджра), Мухаммед бин ал-Саиб ал-Калби (поч.146г. от хиджра) и Мукатил бин Сюлейман ал-Хурасани (поч.150г. от хиджра]. Работата над тафсир продължава до днес и ще продължи вечно иншаллаху теаля.

Слава на Аллах Господа на световите!

За повече информация:

- 1) Мабахис фи Улюм ал-Коран. Рияд, 1976г, (Маннай Ал-Каттан)
- 2) Ал-Бурхан фи Улум ал Куран. Кайро, 1953 г (Бадраддин ал-Заркаши)
- 3) Ал-Тафсир уал Муффасирун, Кайро,1962г, (Мухаммед аз-Захаби)
- 4) Сахих Ал-Бухари, Сахих Муслим, Тирмиди и Муатта
- 5) Иткан фи Улум ал-Куран (Ас-Суйути)
- 6) Превод на Свещения Коран (Проф.Д-р. Цветан Теофанов) 1997 г.

и др.

Превод: Славомира Владимирова

Редакция: Джемал Хатип

Short URL: <http://www.islamofbulgaria.com/?p=793>